

6. júna 2024 20:56 [Rozhovory](#) [Vladimir Putin](#) [Vojna na Ukrajine](#)

Zajatý Slováč, ktorý bojoval za Rusko: Mama si myslela, že tam idem ako turista

GABRIEL KUČHTA

JURIJ MELNYK

DENÍK N

Jaroslav H. Foto – Gabriel Kuchta/Deník N

Prvým občanom Európskej únie zajatým na Ukrajine je Slovák Jaroslav H. Bojoval v ruskej armáde a Ukrajincom sa vzdal za dramatických okolností.

Českému Deníku N sa s ním podarilo hovoriť. Jaroslav pôsobí takmer bezstarostne a naivne. Občas sa zasmieje, čo sa dá vzhľadom na situáciu, v ktorej sa ocitol, dosť ťažko vysvetliť. Azda len povahou alebo necitlivosťou. Alebo nedostatkom predvídavosti. Možno tak však len chce pôsobiť. Dôvody by na to mal, Jaroslav je dnes väzeň.

Sedí v obyčajnom ukrajinskom dedinskom domčeku v nemenovanej obci v Doneckej oblasti. V časti, ktorá nie je okupovaná Ruskom. Jaroslav H. má 35 rokov, je slobodný, bezdetný a na Slovensku má mamu, otca a sestru.

Pochádza z dediny ležiacej štyri kilometre od ukrajinskej hranice. Mama pracovala ako robotníčka, počas pandémie covidu ju prepustili a dodnes je nezamestnaná. Otec je na invalidnom dôchodku.

Počas rozhovoru sú v miestnosti okrem neho dvaja dôstojníci ukrajinskej tajnej služby SBU, dvaja novinári a mačiatko, ktoré občas zamňauká. Traja ľudia v miestnosti hovoria po slovensky.

„Denník N poznám, čítala ho moja mama. Už som s ňou dva alebo tri týždne nehovoril. Ona sa o mňa bojí viac ako ja sám,“ prezradí zajatec na úvod rozhovoru, ktorý sa odohráva za nie úplne štandardných podmienok. A tie mohli ovplyvniť aj Jaroslavove odpovede.

Jaroslav nehovoril s reportérmi Deníka N ako slobodný človek a Deník N ani nemôže zaručiť, že poskytnúť nám rozhovor bol jeho nápad a jeho vôľa. Bez povolenia ukrajinskej tajnej služby SBU by sme sa na miesto neďaleko frontovej línie, kde ho ešte pred niekoľkými dňami držali, nedostali.

Rozhovor sa odohrával pod dohľadom dôstojníkov SBU, z ktorých jeden hovoril po slovensky. Do rozhovoru významnejšie nezasahoval, iba spresnil rozpory v dátach,

ktoré Jaroslav spomínal. Jaroslavovi tykal a raz ho upozornil, aby sa držal pravdivých faktov.

Nevieme, či Jaroslav opakoval to, čo ho niekto – či už na ruskej, alebo na ukrajinskej strane – naučil. V prípadoch výpovedí vojnových zajatcov je bežné, že sa minimálne snažia si svojou výpoveďou nepriťažiť. Napriek tomu je jeho svedectvo, ktoré poskytol päť dní po svojom zajatí, unikátne a mimoriadne cenné.

Žiadna z otázok Deníka N nebola s dôstojníkmi SBU vopred konzultovaná, ani nám žiadnu nezakázali položiť. Ani na zverejnenie tohto rozhovoru nemá SBU ani nikto iný mimo Deníka N vplyv.

Keď ste odchádzali z domu, vedela vaša mama, že idete do vojny?

Spočiatku nie. Myslela si, že idem do Ruska ako turista. Až keď som tam bol na vojenskom výcviku, napísal som jej, že idem robiť pomocníka zdravotníkov. Jednoducho pomáhať.

Čo vám na to povedala?

Rodičia so mnou nesúhlasili. Ani otec, ani mama. Asi pre vojnu. Majú na to iný názor. Keď som mame poslal fotku, ako idem na obrnenom transportéri, najskôr nadávala. Ale je to mama, tak to nakoniec prijala. Keď ju uvidíte, povedzte jej, že som zdravý a milujem ju.

Čo vás viedlo k rozhodnutiu odísť do Ruska?

Ja som chcel ruské občianstvo. A potom odísť na Sibír. Ďaleko od civilizácie. Žiť tam úplne v pokoji. To bol taký sen. Najradšej som v lese. Mám veľmi rád prírodu.

Predtým ste cestovali aj po iných častiach sveta?

Pracoval som v Británii. Zarobil som si peniaze a všetky som ich investoval do cestovania. Bol som aj v Peru, v Kostarike a v Amazónii. Jednoducho som chcel cestovať ako obyčajný turista. Žil som v Británii, ale napokon som sa vrátil domov. Na Slovensko som prišiel na bicykli. Ťahal som za sebou vozík, ktorý vážil viac ako šesťdesiat kíl. Cestou som stanoval, niekedy som si zaplatil aj hotel, aby som sa okúpil a najedol v reštaurácii. Inak som spal, kde sa dalo. Trvalo mi to dva mesiace a dva týždne. A potom som zostal dva mesiace doma.

Vtedy ste sa rozhodli, že pôjdete do vojny?

Áno, možno na tej ceste. A potom som to pol roka plánoval.

Aj do Ruska ste išli ako turista?

Spočiatku áno. Chcel som tam byť tak štrnásť dní.

Ako ste získali vízum?

Našiel som si na internete stránku a tam som si vytvoril šesťnásťdňové vízum. E-vízum. Dá sa však urobiť aj na tri mesiace, lenže to je komplikovanejšie. Tak som vybral to šesťnásťdňové a potom som cez Viedeň a Tbilisi odletel do Moskvy.

Kedy a ako vám napadlo, že sa dáte naverbovať do ruskej armády?

Už v Británii som videl v televízii Rossija 24 reklamu na kontrakt na službu v ruskej armáde. Dost som tento ruský spravodajský kanál sledoval. Ale pozeral som aj ukrajinskú spravodajskú televíziu. Okolo roku 2021 som sa začal zaujímať o politiku a sledovať ruskú televíziu. Asi aj preto, že som chcel vedieť, čo sa v Rusku naozaj deje. To sa totiž z našich novín nedozviete. Aj v Británii písali a hovorili úplný opak toho, čo tvrdia Rusi. Tak som bol zvedavý, ako to naozaj je.

A uverili ste ruským zdrojom?

No, to ani nie. Vedel som, že sa obe strany dopúšťajú zločinov. (V tejto chvíli sa do rozhovoru zapojí po slovensky hovoriaci dôstojník ukrajinskej SBU a požiada Jaroslava, aby špecifikoval zločiny páchané Ukrajinou. Jaroslav povie, že sa vojna začala už v roku 2014 a videl na Telegramu video, na ktorom ukrajinskí vojaci strieľajú na Doneck a na tržnici potom ležalo mnoho mŕtvych civilistov. Dôstojník ho uistuje, že to bola ruská propaganda.)

Jaroslav H. Foto – Gabriel Kuchta/Deník N

Vďaka sledovaniu ruskej televízie ste narazili na reklamu, ktorá vás priviedla do armády?

Áno. Na Rossija 24 hovorili, že budem mať dobrú výplatu – 205-tisíc rubľov mesačne (2 112 eur) a k tomu jednorazový darček od prezidenta 195-tisíc. A hovorili, že všetko bude čestné a poctivé. Naozaj mi potom posielali peniaze na kartu. Teraz sa k nim však nedostanem, pretože ju blokujú sankcie. Ani poslať mi ich nemôžu. A to mi ešte mali prísť peniaze od gubernátora. Každý, kto podpisuje kontrakt, dostane peniaze aj od gubernátora príslušnej oblasti. Všetkým prišli, ale mne nie. Pol milióna rubľov! Ja som

totiž podpísal kontrakt v Moskve a tam dávajú najviac. Inde vám dajú napríklad len stotisíc.

V prepočte na eurá však bola vaša výplata len niečo vyše dvetisíc eur. To nie je tak veľa. Nezarobili ste si v Británii viac?

Áno, o trošku viac. Asi tak 2 400 eur mesačne. Pracoval som tam v sklade.

To bola podstatne bezpečnejšia práca. A lepšie platená. Napriek tomu ste šli do vojny...

Nedomyslel som to. Bol som hlúpy. Bral som to pozitívne. Že to jednoducho prežijem.

Ale prečo ste si vybrali Rusko? Sledovali ste aj Ukrajincov, cestovali ste na Ukrajinu... Aj za ňu sa dalo ísť bojovať...

V Rusku je Sibír. Ja som chcel ísť na Sibír. Aj keď Ukrajina má zase Karpaty. V roku 2015 som ich navštívil ako turista. Pre mňa sú Ukrajinci ako bratia.

Počkajte, tomu nerozumiem. Veď ste šli proti Ukrajincom do vojny...

Ale to bola práca.

No ale hovoríte, že sú bratia...

Ja to myslím tak, že všetci Slovania sú bratia. My, Ukrajinci aj Rusi. Veď sme si podobní. Viete, keď som stretol dobrých ľudí, ako v Rusku, tak aj na Ukrajine, boli vždy obyčajní. Väčšinou bývali na dedine. Na dedine žijú dobrí ľudia tam aj tu. Myslím si, že vojnu treba čo najskôr ukončiť. Nejako sa dohodnúť. Musí sa už začať konať. Pretože na oboch stranách umierajú nevinní ľudia.

Keď ste sa prihlásili do služby v ruských ozbrojených silách, nikto vás nepreveroval? Nezistovali si o vás informácie?

10. januára som šiel na vojenské komisárstvo v Moskve. Druhýkrát som tam zašiel 14. januára. A 29. januára som to podpísal. Nikto mi neskontroloval ani vízum. Žiadne problémy neboli. Skôr sa mi zdalo, že majú radosť, keď ma potom videli vo vojenskom. So všetkým mi pomáhali, aj vybaviť potrebné papiere.

Rozumeli ste obsahu dokumentov, ktoré ste podpísali?

Viem po rusky čítať. Ale nečítal som si to a podpísal.

Čo nasledovalo?

Už pred podpísaním kontraktu ma poslali na kurzy. Bol to zdravotnícky kurz, učil som sa aj zložiť samopal a ovládať dron. Bolo to v takom lágri, kde vás pripravujú na armádu. Ale rozobrať a poskladať automat som skúšal iba raz. Ani nás nenechali strieľať. Keď som 29. januára podpísal kontrakt, poslali ma na dva týždne na vojenskú základňu v Hlincoch (*vojenská jednotka č. 12 721, nachádzajúca sa v Brianskej oblasti Ruska, je domovskou základňou pre 488. gardový motostrelecký pluk – pozn. red.*).

Vašou motiváciou boli hlavne peniaze?

V prvom rade ruské občianstvo. Potom peniaze.

Váš plán teda bol, že si vo vojne zarobíte peniaze a...

... a odídem žiť na Sibír.

A tam si postavíte za zarobené ruble dom. Ale nebáli ste sa, že vojnu neprežijete?

Ani nie.

Vy neviete, čo sa vo vojne deje?

Ja som vyučený murár. Myslel som si, že budem kopat bunkre, čo som aj spočiatku robil. Od 13. februára som bol mesiac a pol trochu v tyle, v lese v Luhanskej oblasti. Tiež som stále nakladal a vykladal ruské nákladiaky uraly. Vodu, debny s muníciou. Lenže v apríli ma poslali na pozície. Obranné pozície. Na dva týždne. Chodil som na stanovište „dežuriť“, teda dávať pozor, či na nás niekto nejde. Po večeroch som pomáhal nosiť vodu a jedlo. Ale potom nám všetkým zobrali doklady a prekvalifikovali nás na útočníkov. Celá naša rota išla dopredu.

Prešli ste nejakým ďalším výcvikom?

Raz skrátka prišli a oznámili nám to. „Od dneška ste útočníci.“ Hotovo.

Mali ste v kontrakte špecifikované, čo budete presne robiť?

Ja som to predsa nečítal.

V máji sa z vás teda stala útočná rota. Čo sa zmenilo?

Odviezli nás na lesnú základňu. Nebol to úplne les, ale cesty medzi poľami a nejaké stromy. Rusi tej pozícii hovorili „klišňa“. Ja som bol v evakuačnej skupine, vyvážal som so zdravotníkmi ranených. Takže keď zaznel povel na útok, nešiel som dopredu. Po nejakom čase nás zase na chvíľu poslali na cvičný polygón. Tam nás učili hádzať granátom. Niektorí sa stali guľometníkmi, keď ich naučili strieľať z guľometu. Alebo si niektorí zastrieľali z RPG (*ručná protitanková zbraň – pozn. red.*). Ja som však strieľal len zo samopalu. Mali sme vždy štyri zásobníky po štyroch nábojoch.

Len štyri náboje v zásobníku?

Áno, to bolo pri trénovaní útoku. Učili nás aj zakopať sa a museli sme dosť behať. To bolo vôbec prvýkrát, čo som vystrelil – šestnásťkrát na polygóne. Dovtedy som

nevystrelil, a to už som bol dva mesiace vo vojne. No potom nás poslali do ďalšieho útoku. Boli sme pri troch jazerách. Naše pozície sa volali Diskotéka, Palma a Betonka. Ale ako sa volali tie tri jazerá, neviem.

Vtedy sme ja a asi desiaty ďalší odmietli ísť do toho útoku. Skoro nikto sa z neho nevrátil, takmer všetci padli. Vedel som, že keby som šiel, nevrátim sa živý. Vedel som to. A tak som odmietol.

Ako na to reagovali ruskí velitelia?

Odviedli nás do zadnej časti tábora. Prišiel „zampolit“ (*zástupca politruka alebo dôstojníka, ktorý má v armáde na starosti ideologickú a politickú prácu s vojakmi – pozn. red.*). Mal vyššiu hodnosť, bol to dôstojník, ktorý napríklad riešil aj problémy s našimi platmi. Ale teraz sa nám vyhrážal, že nás posadí do diery. Do takej jamy. Keď vraj odmietneme prvýkrát, ideme do jamy. V jame sedíte, nič nemôžete robiť, len zhora na vás vari trochu bude svietiť slnko. Odmietnuť druhýkrát by znamenalo väzenie na sedem rokov.

Takže ste šli do jamy?

Nešiel. Súhlasili sme, že pôjdeme do útoku. Povedali nám: „Dôjdete tu do toho bodu, tam už na vás čakajú naši. Musíte ich vystriedať.“ Posielali nás tam po maličkých skupinkách. Po troch až štyroch ľuďoch.

Foto – Gabriel Kuchta/Deník N

Ako teda dopadol váš prvý útok?

Ani sme nedošli do stanoveného bodu. Gulomety totiž na nás strieľali tak, že sme nemohli ani zdvihnúť hlavu. Ležal som na zemi, v takej jamke – vznikla po dopade míny z mínometu. V nej som sa schoval. Ležal som tam štyri minúty a nad nami sa objavil výzvedný dron. Ledva prestal hučať gulomet, hneď sme bežali späť. Okolo ležalo veľa mŕtvych tiel, niektoré úplne roztrhané. Mŕtvi často už aj zapáchali. Požierali ich červy. Naozaj tam bolo veľa mŕtvol. Boli to chlapci z útočných skupín, ktoré tam poslali pred nami. Keby som tam zostal, teraz tam hnijem tiež.

Mal som šťastie. Dobehol som k dvom bunkrom. V jednom som sa skryl. Lenže dron bol stále nad nami a videl, kam sme utiekli. Dal im (*Jaroslav myslí ukrajinských vojakov – pozn. red.*) súradnice a oni na nás začali páliť stodvadsiatkou mínometom. A ešte prileteli štyri kamikadze drony a jedna kazetová nálož. V noci, keď na nás pálili, nám to horelo nad hlavou. Bunker bol úplne rozbitý. Spadli na mňa tri vrecia s pieskom a potom jeden trám. Všade boli obrovské diery.

Pomyslel som si, že keď priletí ešte jeden kamikadze dron, neprežijem to. Zrazu výzvedný dron akoby zázrakom odletel. Bol fuč. V tej chvíli som rýchlo vzal batoh na chrbát a utekal preč.

Kam „preč“?

Do vysielacky som zavolať: „Idem domov.“ Ako že sa vraciam na pozíciu Betonka. Tam už boli lepšie bunkre, viac pod zemou. Musel som však prebehnúť cez zamínované pole. Keď nás posielali do útoku, povedali nám: „Dávajte si pozor, pozerajte sa pod nohy.“ Takže keď som šiel, všimol som si také šnúrkky, drôty... Ale keď som utekal späť, už bola noc a nič som nevidel. Mal som asi šťastie. Nieкто nado mnou držal ochrannú ruku. Asi som sa tam druhýkrát narodil.

Možno už tretíkrát... Čo sa stalo s ostatnými?

Naša rota mala po tom prvom útoku, do ktorého sme odmietli ísť, veľa mŕtvych a ranených. Tak nás počas dvoch týždňov doplnili novými ľuďmi odšadiaľ. Až nás bolo asi šesťdesiatpäť. Jednoducho rota. Z tej našej malej skupiny som to prežil len ja. Volal som na spolubojovníkov, volal... ale už sa mi nikto neozval. Drony a mínometry ich dostali.

Tak som utekal sám. A namiesto na pozíciu Betonka som dobehol k Ukrajincom. Povedal som síce do vysielacky, že sa vraciam, ale šiel som inam. Trochu som blúdil, ale potom som narazil na prvú ukrajinskú pozíciu v lese.

Cielene ste sa vybrali k Ukrajincom?

Spočiatku nie, nevedel som, kam bežím. Potom som to pochopil. A ako som bežal, tak som premýšľal a rozhodol som sa vzdať. Ten plán jednoducho vznikol za pochodu. Viete, keď tam dlho nado mnou lietal ten dron, napadlo mi, že pôjdem radšej k nim. Išiel som cez pole asi dvadsať minút. Potom som odhodil samopal. Rýchlo dobehnúť k prvej pozícii a vzdať sa, hovoril som si.

Mali ste zasa šťastie, že vás Ukrajinci nestihli zastreliť...

Mal. Videl som svetielka, z jednej aj z druhej strany. Možno ma aj Ukrajinci spozorovali. Nakoniec nado mňa priletel ďalší dron a svietil na mňa. To už som sa vzdával.

Vedeli Rusi, že utekáte na druhú stranu?

Však na mňa aj strieľali, keď ma Ukrajinci brali. Z mínometu.

Ako ste dali Ukrajincom najavo, že sa chcete vzdať?

Zakričal som: „Ja som Jaroslav!“ Žiadnu zbraň už som pri sebe nemal.

Báli ste sa?

Trochu. Ale keď na mňa nevystrelili po tom, ako som zvolal, že som Jaroslav, povedal som si, že ma asi nechajú žiť. Oni na mňa zavolali: „Ruky dole a k zemi!“ Tak som si ľahol na brucho na zem a rozťahol som ruky. Prišli ku mne, mierili na mňa zbraňami. Cítil som hlaveň automatu na rebrách. Jeden ma starostlivo prehládal. Potom mi zviazali ruky. V noci mi dali vodu a jedlo.

Bol som v pohode. Nebili ma. Na druhý deň ma odviezli na výsluchy k rozviedke. Preverili mi telefón. Doklady som nemal pri sebe – schválne, aby som ich nestratil alebo aby mi nezhoreli. Vzal som si len taký vojenský lístok. Videli, že som iba vojak.

Keď vás Rusi poslali do útoku, strieľali ste na ukrajinských vojakov?

Nestihol som. To oni strieľali na mňa. Z guľometu. Veď pri prvom útoku som len evakuoval ranených, pri druhom som sa vzdal.

Premýšľali ste o tom, čo sa vám môže v zajatí stať, keď ste bežali k ukrajinským vojakom?

Napadlo mi, že ma vykastrujú. Pretože Rusi nám hovorili, že Ukrajinci všetkým zajatcom odrezávajú semenníky. Alebo ich rovno zabijú.

Verili ste takým veciam?

Už tam som si hovoril, že niečo je propaganda. Naši velitelia boli... neboli to dobrí ľudia. Hnali nás dopredu a často všetci vojaci pri útoku zahynuli.

Vy ste nevedeli, čo sa môže diať v ruskej armáde? V Británii ste sa nepozerali na správy?

Toto som naozaj nevedel. Áno, vedel som, že na oboch stranách sa dejú zločiny. Myslím si to. Ale Rusi sú horší. Raketami napríklad strieľajú na obytné domy.

A ako Rusi zaobchádzajú so zajatcami?

Neviem. Žiadnych som nevidel. Ale jeden môj známy, ktorý bol v jame za trest, mi hovoril, že vedľa neho v diere boli ukrajinskí zajatci. Cez deň museli kopat zákopy.

Mali ste medzi vojakmi priateľov?

Skôr by som povedal známych. Chalanov z roty. Dvoch dobrých kamarátov som však mal. Ale už nežijú. Boli to Rusi.

Stretli ste sa tam s Čechmi alebo Slovákami?

Nevidel som ani jedného. Boli tam však Bielorusi, Kazachovia aj Egypťania. Ľudia z Azerbajdžanu a z Uzbekistanu. Tiež tam boli chlapci z Afriky, jeden z Nepálu. Ani nevedeli po rusky. Od známeho v Hlincoch som počul, že tam boli aj dvaja Nemci.

Máte predstavu, čo vás teraz čaká?

Myslím si, že väzenie. Do Ruska však už nechcem ísť ani za nič. Chcem ísť na Slovensko. Tam mi hrozí väzenie od desať do dvadsať rokov za žoldnierstvo. Nevedel som, že keď chcem slúžiť v zahraničnej armáde, musím mať povolenie od prezidentky. Teraz som žoldnier. A pôjdem do väzenia.

Viete, čo sa počas vašej neprítomnosti odohralo na Slovensku? Sledujete situáciu doma?

Viem, že postrelili Fica.

Myslíte si, že keby ruská armáda stála na hranici so Slovenskom, dotkla by sa vojna aj nás?

Asi nie. Veď sme v NATO. Vojna ďalej na západ nepôjde. Aj Rusi mi to hovorili. Chcú len kúsok Ukrajiny, nie celú Ukrajinu. Len Donbas. A hovorili, že by chceli Odesu. Ale ďalej ísť nechcú.

Čo sa vám stalo, že máte vyrazený zub?

Veď na mňa padali drevá, keď som bol v tom kryte. Ani to nebolí.

Prečo s nami hovoríte? Núti vás niekto?

Nenúti. Chcel by som ale povedať, že som do tej vojny nemal chodiť. A aj mama sa aspoň dozvie, že som nažive.

Hovorili ste, že ste šli do vojny vlastne preto, aby ste mohli žiť na Sibíri. Dám vám hypotetickú otázku: keby na Ukrajine bola Sibír a vy ste sa tam rozhodli žiť, prihlásili by ste sa do ukrajinskej armády, aby ste si zarobili na dom?

Áno. To by som asi šiel. Ale musel by byť ďaleko od civilizácie. Hlboko v lese. Ďaleko od ľudí.

S príspevím [Petry Procházkovej](#).

Máte pripomienku alebo ste našli chybu? Prosíme, napíšte na pripomienky@dennikn.sk.